

Datum
2026-01-27

Diarienummer
Utr 2025/78

Ert diarienummer
LI2025/02146

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande från utredningen Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg (SOU 2025:120)

Regeringen har i direktivet till utredningen betonat behovet av ett mer effektivt genomförande av statliga investeringar i väg- och järnvägsinfrastruktur, mot bakgrund av stora och långsiktiga investeringsbehov inom både nybyggnation och underhåll av befintliga anläggningar.

Utredningen föreslår i detta sammanhang att ett nytt statligt ägt bolag inrättas med ett av riksdagen fastställt samhällsuppdrag och ett samlat ansvar för genomförandet av större väg- och järnvägsprojekt. Förslaget syftar till att stärka genomförandekapaciteten och effektiviteten i investeringsverksamheten, samtidigt som myndighetsutövningen fortsatt ska ligga kvar hos Trafikverket.

Trafikanalys utgår i sitt yttrande från dessa övergripande utgångspunkter och lämnar synpunkter på ett urval av utredningens förslag och bedömningar, särskilt i de delar där myndigheten har egna analyser eller där utredningen föreslår uppdrag till Trafikanalys.

Övergripande kommentarer

Trafikanalys anser att utredningen ger en välgrundad och samlad bild av de utmaningar som präglar genomförandet av statliga investeringar i väg- och järnvägsinfrastruktur, och att de förslag som lämnas i huvudsak är välmotiverade och adresserar centrala problem.

Utredningen pekar på strukturella brister som leder till svag styrning, bristande leveranssäkerhet och ineffektivitet, inte minst genom att genomförandefrågor beaktas för sent i planeringsprocessen, vilket påverkar såväl planeringsförutsättningar som genomförandekapacitet och styrning. Vi delar denna bedömning. Trafikanalys har tidigare identifierat brister i kostnadskontroll, transparens och uppföljning, och flera av utredningens förslag adresserar dessa förbättringsområden.

Trafikanalys stödjer därför i huvudsak utredningens förslag och ser dem som ett viktigt underlag för att stärka effektiviteten och långsiktigheten i infrastrukturplaneringen och genomförandet.

Trafikanalys synpunkter på förslagen

Trafikanalys tillstyrker utredningens förslag att det nya statligt ägda bolaget ges ett samhällsuppdrag som fastställs av riksdagen. Vi bedömer att den föreslagna inriktningen, där bolaget ges ett helhetsansvar för att planera, projektera, bygga och förvalta väg- och järnvägsinfrastruktur, är ändamålsenlig. Samhällsuppdraget, såsom det formulerats i betänkandet, ger tydliga ramar för bolagets verksamhet och utgör en viktig grund för att säkerställa att investeringar i transportinfrastruktur kan genomföras effektivt, långsiktigt och i linje med de transportpolitiska målen.

Vidare tillstyrker vi utredningens förslag att ett livscykelkostnadsperspektiv ska tillämpas i beslutsprocesser för statlig transportinfrastruktur. Det är angeläget att kostnader för drift, underhåll och reinvesteringar beaktas redan i ett tidigt skede av planeringen, så att investeringsbeslut grundas i ett långsiktigt och kostnadseffektivt helhetsperspektiv. Enligt vår bedömning finns tydliga effektivitetsskäl att synliggöra livscykelkostnader i samband med beslut om byggstart. Ett sådant angreppssätt stärker resursanvändningen över tid och minskar risken för suboptimering, där lägre initiala investeringskostnader kan medföra högre kostnader i förvaltningsskedet. Utredningens resonemang och förslag överensstämmer väl med Trafikanalys tidigare analyser av hur livscykelkostnader bättre kan integreras i beslutsunderlagen.

Utredningen har identifierat vissa objekt som bedöms lämpliga att överväga för genomförande i bolagsform eller genom offentlig–privat samverkan (OPS). Trafikanalys noterar att flera av dessa objekt ingår i det urval som Trafikverket presenterat som underlag till förslaget till nationell plan för perioden 2026–2037.

Vår granskning¹ av planförslaget pekar dock på oklarheter i urvalet av OPS-objekt. Urvalet uppfyller endast delvis regeringens direktiv avseende samhällsekonomisk lönsamhet, risköverföring och genomförandeförutsättningar, och det framgår inte tydligt hur dessa kriterier har tillämpats eller vägts mot varandra. Mot denna bakgrund bedömer vi att de objekt som utredningen har identifierat för genomförande i bolagsform eller genom OPS bör analyseras ytterligare innan ett slutligt ställningstagande fattas.

Vi tillstyrker också utredningens förslag att Trafikanalys ges i uppdrag att, inom ramen för sin kompetens, följa upp och utvärdera den reform som bildandet av det nya statligt ägda bolaget innebär. Vi delar utredningens bedömning att kontinuerlig uppföljning och jämförelser mellan bolaget och Trafikverket är nödvändig för att säkerställa lärande, transparens och förbättrad effektivitet i genomförandet av infrastrukturinvesteringar. Uppföljning och utvärdering av detta slag lämpar sig särskilt väl att genomföras av en extern aktör, och som utredningen föreslår har Trafikanalys goda förutsättningar att fullgöra ett sådant uppdrag. Vi vill dock samtidigt understryka att ett sådant uppdrag förutsätter att finansiering av arbetet medföljer.

¹ Trafikanalys (2025), *Rapport 2025:10 – Kvalitetsgranskning av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037*, kapitel 6. <https://www.trafa.se/globalassets/rapporter/2025/rapport-2025-10-kvalitetsgranskning-av-trafikverkets-forslag-till-nationell-plan-for-transportinfrastrukturen-20262037.pdf>

Sammantaget bedömer Trafikanalys att utredningens förslag ger goda förutsättningar för ett mer effektivt och långsiktigt genomförande av statliga infrastrukturinvesteringar.

Generaldirektör Mattias Viklund har beslutat i detta ärende efter föredragning av Saman Rashid. I beredningen av ärendet har också avdelningschef Anna Ullström deltagit.

Mattias Viklund

Generaldirektör